

FŐNÖK ÉS ALKALMAZOTT

Levél egy főnökhöz

Mélyen tisztelt Igazgató Úr!

Sohasem fogom elfelejteni azt a pillanatot, amikor tegnap az Ön szobájában jelentkeztem és Ön hellyel kínált meg. Nyolc éven át napról-napra félórakon át referáltam Önnek és ilyenkor mindig gondolataim mögött lábatlankodott az a titkos vágy, hogy, Istenem, ha egyszer leülhetnék Önnel szemben ... Hát végre megértem, hogy úgy mondjam, ennek az elvi vágyamnak teljesülését tegnap, először es — utoljára, hisz búcsúlátogatásomat tettem Önnél a cégből való kilépésem alkalmából. Ez ad nekem bátorságot, hogy őszintén elmondjak Önnek egyet és mást.

Kedves Főnököm, miért csak a búcsú pillanatában jutott eszébe Önnek engem leültetni? Higgycsökkentve, ha az alkalmazottnak nem kell lábát váltogatva, gömnyedve megtennie jelentését, jobb, rövidebb és tömörebb lesz a jelentés, Önnek pedig kevesebb alkalma lesz panaszkodni.

Arra is méltóztassék emlékezni, hogy szemünkre szokta volt vetni, ha a fogalmazványban egy *i* betűről hiányzott a pont, míg bizony előfordult, hogy az Ön által beszűrt mondatokból néha egy-egy szó is hiányzott, amit mi rövid úton természetsszerűen pótolunk.

De ne beszéljünk most ilyen kicsinyes dolgokról. Rég elfelejtettük már, hogy tavaly márciusban a soronkívüli mérleg elkészítésén hat napot és hat éjszakát dolgoztunk egyfolytában az Ön utasítására. Az igazgatóság szombatra kérte a jelentést, de Ön már keddre elvégeztette velünk a munkát. Tudjuk, hogy Ön ezért, bár nem kérte és nem számított rá, dicséretet és rendkívüli remunérációt kapott, ellenben a mi nevünk kimaradt mind az anyagi, mind az erkölcsi elismerés listájából. Feledékenységből? Kinek a feledékenységből? Vagy azért, mert ez már így szokás?

És emlékszünk viszont szegény Koltayra, akinek egy elnézése miatt dorgálásban volt része, holott a hibás ügydarab feletteseink revízióján is keresztülment. Van szerencsém itt Igazgató úr figyelmét felhívni a kollektív hiba-vállalás jelentőségére egy osztály munkáján belül.

Mi, alsóbbrendű alkalmazottak úgyis telve vagyunk »minderwertigkeitsgefühl«-lel, de azért ne érezzék velünk helyzetünk alacsonyságot, ami alól is szerencsés kivételek éppen azok a nő-kollégáink, akiket a sors (minden szegénységük mellett kivételesen) csinosnak, jóalakúnak teremtett.

Vállalatnál, hivatalnál nem megvetendő szempont, ha a parancsolók mérlegre vetik, mit jelent *valójában*, milyen idegmegfeszítéssel jár, mennyi időbe kerül a parancs végrehajtása.

Általános rossz szokás: *csak az eredményt nézni* s figyelembe nem venni az eredményhez vezető utakat, s azok teljesítőképességének határát, akik az eredményt elérni kötelesek.

Engedje meg, Igazgató úr, megjegyezmem azt is, hogy a Főnökök egy része ideges türelmetlenségét, amiről szinte ő sem tehet, hébe-hóba kedélyeskedéssel szokta ellensúlyozni, véleményem szerint első esetben a főnök és alkalmazott viszonyát megszabó határon jóval alul maradva, második esetben a határon messze túlugorva. Ideális elhelyezkedést találtak a hajókon, főleg hadihajókon, a Főnöknek, aki bizonyos elkülönültségben él alárendeltjei mellett, ami kizárja a fraternizálás pozitív és negatív formáját egyaránt. Mert, Igazgató úr, az ideges hevülékenység is fraternizálás, bár negatív s az alkalmazottal egy szintre helyezkedő kedélyeskedés, a fraternizálásnak ez a pozitív formája, nem-hogy enyhíteni a negatívot, hanem még jobban kiemeli az ellentét erejénél fogva.

Az alkalmazott, Igazgató úr, szereti az erőskezű főnököt, de elvárja, hogy az erőskéz minden mozdulata *emberi* legyen, ne *gépiesen főnöki*, akár sújt, akár jutalmaz. A Főnök, aki alárendeltjét megbecsüli, az a céget, a vállalatot becsüli meg s benne önmagát.

Ön, Igazgató úr, kiváló ember, ez e pillanatban nem is lehet hízelgés tőlem, de ha a firma ügyvitelében itt-ott nehézségek mutatkoznak az alkalmazottak teljesítése körül, az csak a *módszer* rovására írható. A Főnök úgy uralkodhat legjobban alkalmazottain, ha önmagán tud uralkodni, ezért roppant hálásak vagyunk, főleg ha a hibát csakugyan elkövettük, mert, tessék elhinni, az esetek túlnyomó részében szándéktalan volt a hiba.

Az alkalmazott általában szeret dolgozni, sokan hebehurgyán, mások lassan, ismét mások gyorsan, de némi felületességgel dolgoznak — kiki képességei szerint — már most a Főnök dolga meggyőződve lenni az általános jóakaratról s *kit-kit arra használni, amire való*. Van munka, amit gyorsan kell elvégezni, s nem fontos az alaposág, persze, ha ezt a munkát lassú, de pontos emberrel végeztetjük, az eredmény csak rossz lehet.

Az alkalmazott, Igazgató úr, elvárja Főnökétől, hogy *dolgoztatni tudjon*, ami, hirdetem, van olyan nehéz, mint dolgozni, sőt: dolgozni — mesterség, dolgoztatni — művészet. A helyesen dolgoztatás művészetének birtoklása teszi a főnököt valóban Főnökké.

Mindezt, Igazgató úr, azért volt bátorságom elmondani, mert fanatikusa vagyok annak a hitnek, hogy nincs rossz főnök és haszontalan alkalmazott, csak rosszul értelmezett főnökség és nem neki való munkakörre fogott alkalmazott van.

Egyebekben maradtam, Igazgató úr mindig
kész híve dr. Magánalkalmazott Márton.

Ő is komoly ember

Viselkedni lehet lefelé, felfelé, jobbra, balra és oldalt. Felfelé a *munkavállaló* viselkedik a munkaadóval szemben. Az a munkavállaló, akinek kilátása van arra, hogy valamikor munkaadó legyen belőle, tanulja meg idejekorán a felfelé való viselkedés illemszabályait, mert csak az tud helyesen viselkedni lefelé, aki annakidején is udvarias és illemtudó volt felfelé. Az a munkavállaló, akinél a munkavállalás nem felfelé vezető *állomás*, hanem

állapot, az nem felfelé viselkedik, hanem oldalt. Esetleg jobbra vagy balra.

A felfelé viselkedő ember igyekezzék elsősorban a következőket miheztartás végett tudomásul venni:

A munkaadó, illetőleg a főnök természetes törekvése: a munkavállalóból *a munka maximumát a bér minimumáért* kihozni. Ez a jogos törekvése gazdasági törvényeken alapszik és nem jelenti azt, hogy a munkavállaló viszonzásképpen a munka minimumáért a bér maximumát igyekezzék főnökéből kisajtolni. Ez az utóbbi törekvés ugyanis természetellenes volna, mert az ember tulajdonképpen szeret dolgozni, viszont fizetni nem. A munka ösztöne igen erős, a fizetése meglepően gyenge. Az ember szívesebben dolgozik, mint fizet és ez a munkaadó előnye a munkavállalóval szemben. Az alkalmazott természetes ösztöneire hallgat, amikor dolgozik, a főnök ezzel szemben csak írott törvényeknek tesz eleget, amikor más munkájáért pénzt ad.

Ha ezt átlátjuk, akkor nemcsak főnökünk, hanem önmagunk helyzetét is megkönnyítjük. Egyenrangú feleknek fogjuk érezni magunkat, akik nyílt fegyverekkel rajonganak egymásért.

A fizetést ne tekintsük csak bérnek, vagy csak jutalomnak, hanem úgy, mint a munka eredményének reánceső hányadát.

Ne igyekezzünk túlságosan szeretni felettesünket, mert az alantas buzgó szerelme többnyire kínos. A főnök amúgyis sejti, hogy egyesek csak öngazolás céljából szeretik. »Csak azért tűröm, hogy így bánják velem, mert szeretem« — rendszerint ez a felfelé irányuló szerelem alapmotívuma. A főnök a legmimózább mimóza, de nem

igaz, hogy aki főnökét szereti, rossz ember nem lehet.

De ha őszintén is szeretjük és becsüljük felettesünket, ne tüntessünk érzelmeinkkel. Ne lepjük meg kínos ajándékokkal, díszpárnákkal, saját fényképünkkel. Ne gratuláljunk neki percenként és ne küldjünk neki alázatos képeslapokat nyári szabadságunkról. Sokkal jobb és humánusabb, ha igyekszünk vele elfelejtetni, hogy éppen a mi főnökünk.

Ha vicceket mond, ne vessünk bátran, de nem túlságosan hangosan. De vigyázzunk: a főnök humora olyan, mint az ibolya, csak sötétben árulja el illata. Vannak felettesek, akik éppen azokat az alkalmazottakat becsülik sokra, akik nem nevetnek a vicceiken.

Ne ellenőrizzük a felettes magánéletét. Ne érdeklődjünk minden alkalommal a családjá iránt, ne dicsérjük kelleténél gyakrabban a nyakkendőjét.

Ne alázzuk meg őt alázatunkkal.

Ne ellenőrizzük növekvő testsúlyát.

Ne tartsuk számon vasárnapi kirándulásait.

Ne legyünk csupa fül, amikor eszik.

Ne mondjuk neki állandóan, hogy tíz évvel fiatalabbnak látszik.

Ne dicsérjük előtte szakadatlanul a régi világot. És ne kínozzuk keresztkérdésekkel, ha modern elveket vall.

Ne használjuk postásnak, vagyis ne küldjünk vele folyton kézcsókokat.

Ne szólítsuk őt harmadik személyben.

Ne küzdjünk életünkkel és vérünkkel azért, hogy vele tegezõ viszonyba kerüljünk. Ha ez mégis megtörtént, tegezzük halkan és gyengéden.

Ha szivarral kínál meg, gyújtsunk rá rögtön és ne tegyük el vasárnapra.

Beszéljünk vele kerek mondatokban, de minden különös hangszínezés nélkül, viszont ha dadogni kezd, dadogjunk mi is.

Ne legyünk »meghatóan« figyelmesek iránta.

Ne akarjunk vele egy tálból cseresznyét enni, ha az orvos eltiltotta a gyümölcssevéstől.

Bánjunk vele úgy, ahogy komoly emberrel szokás.

